

Emmen
Schimmerweg
(Gemeente Emmen)

Een verkennend booronderzoek.

Het plangebied op 1 juni 2017.

Foto: L.C. Nijdam

ArGeoBoor rapport 1483
versie 1

auteur: L.C. Nijdam (senior
prospector)

Handwritten signature of L.C. Nijdam in blue ink.

paraaf voor vrijgave

datum: 8 juni 2017

Opdrachtgever: Roobeek advies

ISSN: 2351-9975

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Kader en beleid.....	4
1.2 Doel en Vraagstelling.....	4
1.3 Administratieve data	6
2 Bestaande en toekomstige situatie.....	6
2.1 Beschrijving plangebied.....	6
2.2 Voorziene ontwikkeling.....	7
3 Bekende archeologische gegevens	8
4 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	11
5 Verkennend booronderzoek	11
5.1 Methode.....	11
5.2 Resultaten en interpretatie	12
6 Conclusies.....	13
7 Aanbeveling.....	13
Literatuur.....	14
Bronnen geraadpleegde kaarten en foto's	14
Bijlage 1. Boorstaten	15

Samenvatting

In opdracht van de Roobeek advies heeft ArGeoBoor een verkennend booronderzoek uitgevoerd op de locatie Schimmerweg/Esweg te Emmen (Gemeente Emmen). De ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1. Het voornemen is om de locatie (Oppervlakte 3.150 m²) opnieuw in te richten. Hiertoe is alle bebouwing onlangs gesloopt en is het terrein bouwrijp gemaakt.

Uit het reeds uitgevoerde archeologische onderzoek in de directe omgeving van het plangebied blijkt dat er een hoge trefkans is op archeologische sporen. Echter het blijkt ook dat de bodem plaatselijk volledig verstoord is. Indien de bodem intact is kunnen archeologische resten verwacht worden uit de periode laat-paleolithicum-nieuwe tijd. Waarbij op basis van het reeds uitgevoerde onderzoek de nadruk ligt op resten uit de periode midden-bronstijd tot en met de Romeinse tijd. De resten worden verwacht direct onder de bouwvoor of esdek in de top van intact dekzand of keizand. Door het gebruik van de grond in de nieuwe tijd kan de bodem verstoord zijn.

Door middel van een verkennend booronderzoek is vastgesteld dat de bodem in het plangebied tot in de keileem geroerd is. Op basis hiervan worden in het plangebied geen archeologische resten meer verwacht.

Het wordt aanbevolen om in het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren. Er is op archeologische gronden geen bezwaar tegen grondwerkzaamheden die noodzakelijk zijn voor de nieuwbouw.

ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem- verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de Gemeente Emmen.

1 Inleiding

1.1 *Kader en beleid*

In opdracht van de Roobeek advies heeft ArGeoBoor een verkennend booronderzoek uitgevoerd op de locatie Schimmerweg/Essegweg te Emmen (Gemeente Emmen). De ligging van het plangebied is weergegeven in afbeelding 1. Het voornemen is om de locatie (Oppervlakte 3.150 m²) opnieuw in te richten. Hiertoe is alle bebouwing onlangs gesloopt en is het terrein bouwrijp gemaakt (zie foto voorblad).

Uit de archeologische beleidskaart van de gemeente Emmen blijkt dat de locatie ligt in een zone met waarde-archeologie 2, die is toegekend aan de gehele historische kern van Emmen (zie afbeelding 2). Dit leidt tot een dubbelbestemming waarde-archeologie. Uit het gemeentelijke beleid volgt dat onderzoek noodzakelijk is bij projecten met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm-mv.

Op basis van een korte inventarisatie van onderzoeksmeldingen in Archis bleek dat rondom het plangebied al diverse archeologische onderzoeken hebben plaatsgevonden. Op basis hiervan kan een archeologische verwachting worden opgesteld. Een uitgebreid bureauonderzoek is derhalve achterwege gelaten. Het blijkt dat tot 50 meter ten westen van het plangebied een nederzettingsterrein uit de Romeinse tijd aanwezig is, dat vermoedelijk in oostelijke richting doorloopt. Indien de bodem intact is, zal vervolgonderzoek bij versterking van intacte bodems noodzakelijk zijn. Om na te gaan of de bodem in het plangebied intact is, is een verkennend booronderzoek uitgevoerd.

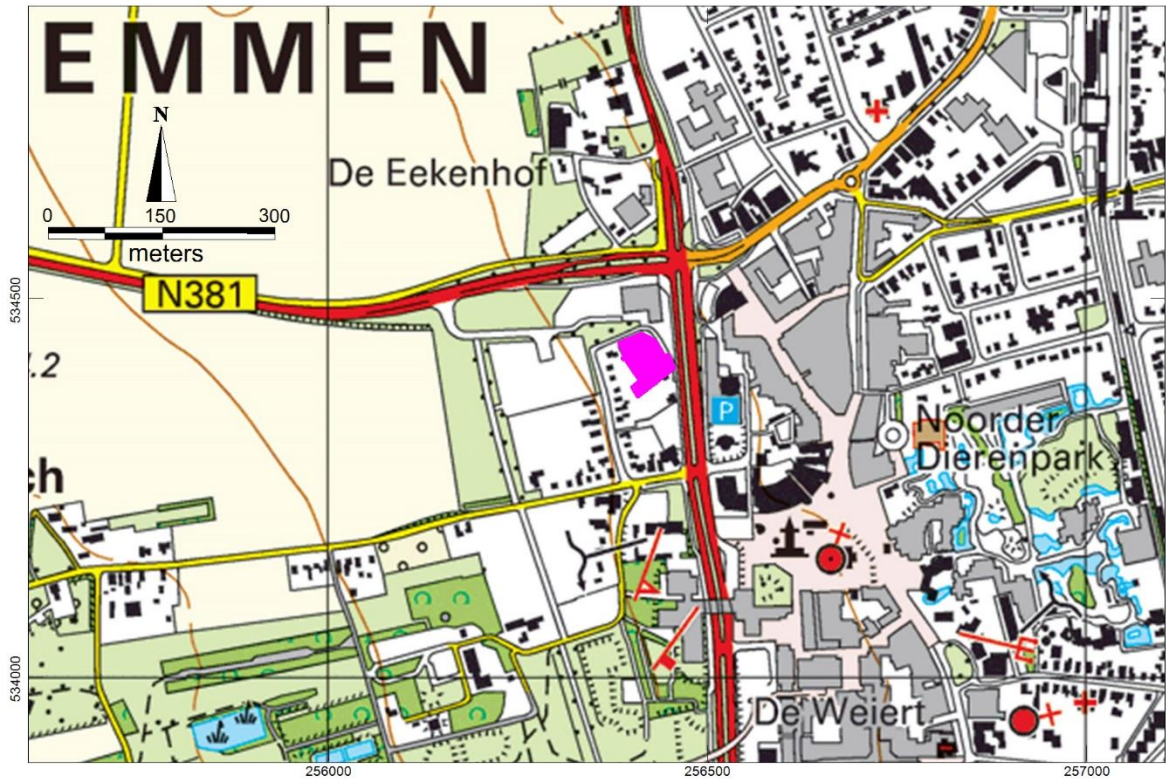
Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, meer specifiek protocol 4003 (IVO-overig, landbodems).¹

1.2 *Doel en Vraagstelling*

Het verkennend booronderzoek heeft tot doel het vaststellen van de bodemopbouw. Zodoende worden kansrijke zones geselecteerd voor vervolgonderzoek en kansarme zones worden hiervan uitgesloten. De volgende vragen staan bij het onderzoek centraal:

- Wat is de bodemopbouw en is deze nog intact?
- Kunnen nog archeologische resten verwacht worden en zo ja op welke diepte?
- Worden eventuele archeologische resten bedreigd?
- Is een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk? Zo ja welk type?

¹ SIKB 2016

Afbeelding 1. Ligging van het plangebied (paarse ster) op een topografische kaart.²

Afbeelding 2. Plangebied geprojecteerd op de beleidskaart archeologie van de Gemeente Emmen.

² Kadaster 2012

2.2 Voorziene ontwikkeling

In het plangebied is langs de Schimmerweg de bouw van appartementen (hoek) en woningen voorzien (zie afbeelding 4). Aan de achterzijde komen tuinen met schuurtjes. In de zuidwestzijde zijn parkeerplaatsen voorzien. De verwachting is dat de bodemverstoring ter plaatse van de woningen en appartementen tenminste bestaat uit het uitgraven van bouwputten. Daarnaast zal ter plaatse van de parkeerplaats riolering worden uitgegraven.

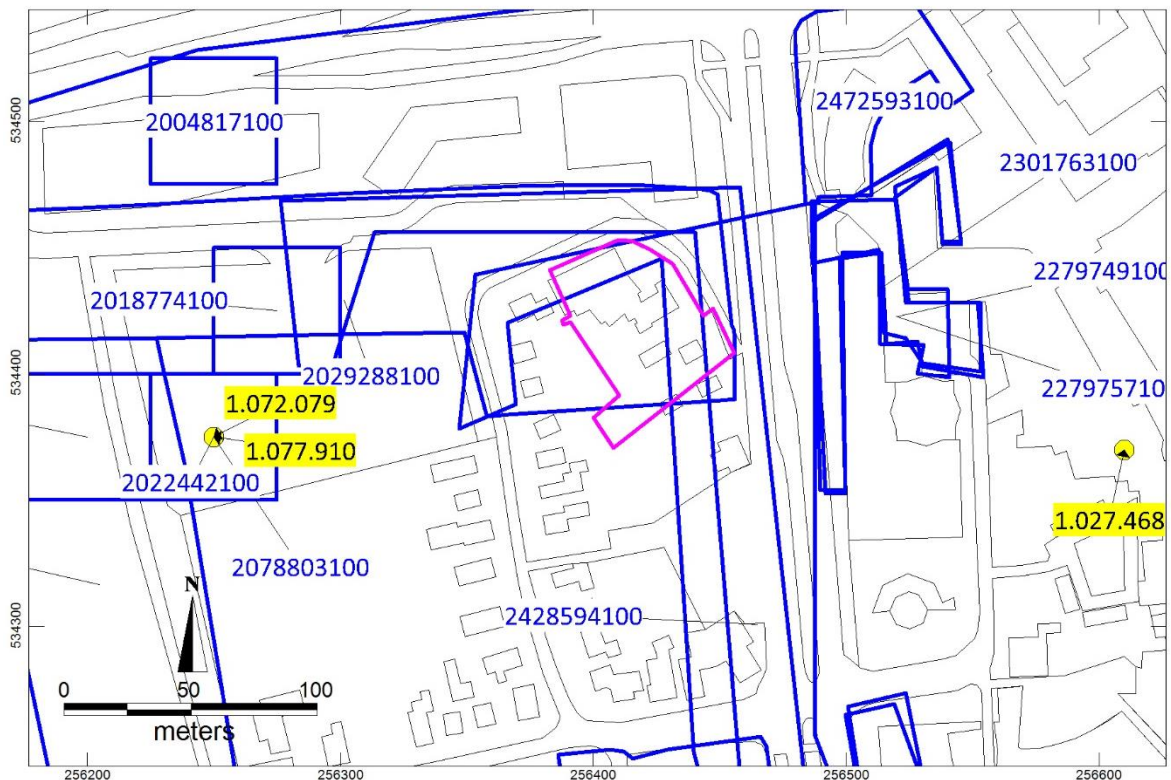

Afbeelding 4. Inrichtingsplannen.

3 Bekende archeologische gegevens

Uit Archis blijkt dat ten noorden, westen en oosten van het plangebied al diverse archeologische onderzoeken hebben plaatsgevonden. Het is niet eenvoudig om uit de wirwar van onderzoeksmeldingen te achterhalen wat er nu precies gebeurt is (zie afbeelding 5). Uit diverse rapportages blijkt dat nabij het plangebied tenminste de volgende onderzoeken hebben plaatsgevonden.

Ten westen en noorden van het plangebied in het tracé van de verlengde Frieslandweg is in 1999 een archeologische nederzetting opgegraven uit de eerste eeuwen na het begin van de jaartelling.³

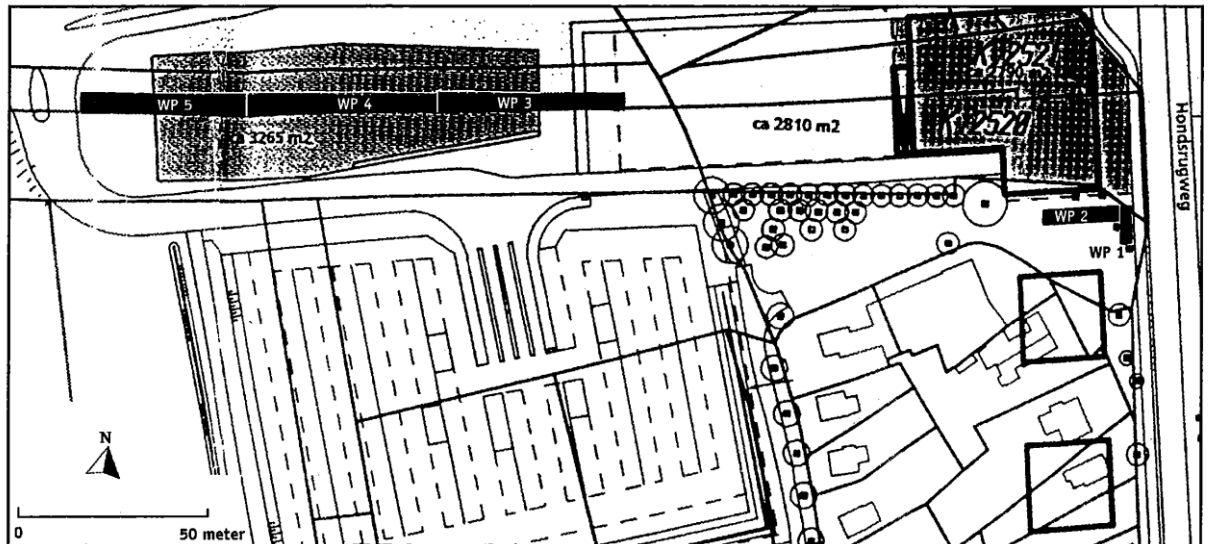
Afbeelding 5. Wirwar van onderzoeksmeldingen rondom het plangebied.⁴

Direct ten noorden van de Schimmerweg in het tracé van de oude Frieslandweg heeft voorafgaand aan de bouw van een nieuwe bioscoop, een politiebureau en een kantoorpand archeologisch onderzoek plaatsgevonden, omdat hier sporen van de hierboven genoemde nederzetting aanwezig zouden kunnen zijn. Booronderzoek toonde aan dat de bodem plaatselijk nog intact was en er zijn proefsleuven gegraven. Direct ten noordoosten van het plangebied zijn twee sleuven gegraven (zie afbeelding 6). Gebleken is dat de bodem in de werkputten 1 en 2 ten noordoosten van het plangebied de bodem volledig verstoord was. In de westelijke putten werd een urn uit de midden-ijzertijd (500-250 v. Chr.) aangetroffen.⁵

³ De Wit 2000

⁴ Archis 2017

⁵ De Wit 2001

Afbeelding 6. De werkputten (zwart) uit 2000 ten noordoosten en op wat grotere afstand ten noordwesten van het plangebied.

In 2003 heeft direct ten westen van het plangebied een archeologische opgraving plaatsgevonden (zie afbeelding 7). Hierbij is een nederzettingsterrein blootgelegd, dat gedurende lange tijd intensief bewoond is geweest en zeer rijk was aan archeologische grondsporen en vondsten. De sporen en vondsten dateren van de tweede helft van de midden-bronstijd (1.500-1.100 v. Chr.) tot en met het begin van de volksverhuizingtijd (ca 5^e eeuw na Chr.). Vuursteenvondsten en de nabijheid van hunebedden duiden op gebruik van de grond in het neolithicum en ook in de periode daarvoor het mesolithicum. De sporen strekken zich waarschijnlijk nog verder naar het oosten en zuiden uit.⁶

⁶ De Wit e.a. 2003

Afbeelding 7. Het in 2003 onderzochte gebied ten westen van het huidige plangebied.

Ten noorden en oosten heeft in 2014 een booronderzoek plaatsgevonden waarbij voor zones met een intacte B-horizont of esdek een archeologische begeleiding is aanbevolen (zie afbeelding 8).⁷

Afbeelding 8. Boorpunten en advies gebieden voor een archeologische begeleiding van het onderzoek in 2014.

⁷ Krol 2014

4 Gespecificeerde archeologische verwachting

Uit het reeds uitgevoerde archeologische onderzoek in de directe omgeving van het plangebied blijkt dat er een hoge trefkans is op archeologische sporen. Echter het blijkt ook dat de bodem plaatselijk volledig verstoord is.

Indien de bodem intact is kunnen archeologische resten verwacht worden uit de periode laat-paleolithicum-nieuwe tijd. Waarbij op basis van het reeds uitgevoerde onderzoek de nadruk ligt op resten uit de periode midden-bronstijd tot en met de Romeinse tijd. De resten worden verwacht direct onder de bouwvoor of esdek in de top van intact dekzand of keizand.

Door het gebruik van de grond in de nieuwe tijd kan de bodem verstoord zijn.

5 Verkennend booronderzoek

Het verkennend booronderzoek is uitgevoerd op 1 juni 2017 door L.C. Nijdam (senior prospector).

5.1 *Methode*

Verspreid in het plangebied zijn 8 boringen gezet met Edelmanboor met een diameter van 7 cm. Er is gestreefd om tot minimaal 30 cm in de C-horizont te boren. De opgeboorde grond is lithologisch beschreven conform de NEN 5104.⁸ De niet verstoorde bodemhorizonten zijn beschreven op basis het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland.⁹ De boringen zijn ingementen met een GPS op circa 1,0 meter nauwkeurig en de hoogtemaat is afkomstig van AHN-2.

De opgeboorde grond is visueel onderzocht op het voorkomen van natuurlijke en archeologisch onderscheidende kenmerken, zoals genoemd in de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode en indien aanwezig beschreven.¹⁰

⁸ Nederlands Normalisatie-instituut 1989

⁹ Bakker en Schelling 1989

¹⁰ Bosch 2007

Afbeelding 9. Boorpuntenkaart.

5.2 Resultaten en interpretatie

De boorstaten zijn opgenomen in bijlage 1. Een boorpuntenkaart is opgenomen in afbeelding 9. Te zien is dat de boringen 1, 5, en 8 geplaatst zijn ter plaatse van voormalige bebouwing en de boringen 2 t/m 4 in de tuinen hierachter. Boringen 6 en 7 zijn voortijdig gestuit. Boring 5 is op 1,2 m-mv gestuit op stenen, waarschijnlijk keileem.

De boringen 1 t/m 4 en 8 hebben tot in de keileem geroerde bodemlagen opgeleverd. Met uitzondering van de ondergrond die bestaat uit keileem zijn in het plangebied geen intacte bodemlagen aangetroffen. Ook in de voortijdig gestuite boringen 6 en 7 is de verwachting dat de bodem geroerd is tot in de keileem lagen.

6 Conclusies

- Wat is de bodemopbouw en is deze nog intact?
De bodem in het plangebied is tot in de keileem geroerd.
- Kunnen nog archeologische resten verwacht worden en zo ja op welke diepte?
In het plangebied worden met uitzondering van diepe grondsporen, zoals bijvoorbeeld waterputten, geen archeologische resten meer verwacht.
- Worden eventuele archeologische resten bedreigd?
Er worden geen archeologische resten meer verwacht dus deze worden ook niet bedreigd.

7 Aanbeveling

Is een archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk? Zo ja welk type?

Het wordt aanbevolen om in het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren. Er is op archeologische gronden geen bezwaar tegen de voorziene nieuwbouw.

ArGeoBoor wijst erop dat men bij bodem- verstorende activiteiten verplicht is om eventuele vondsten en grondsporen te melden bij de Minister van OCW conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet uit 2016. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de Gemeente Emmen.

Literatuur

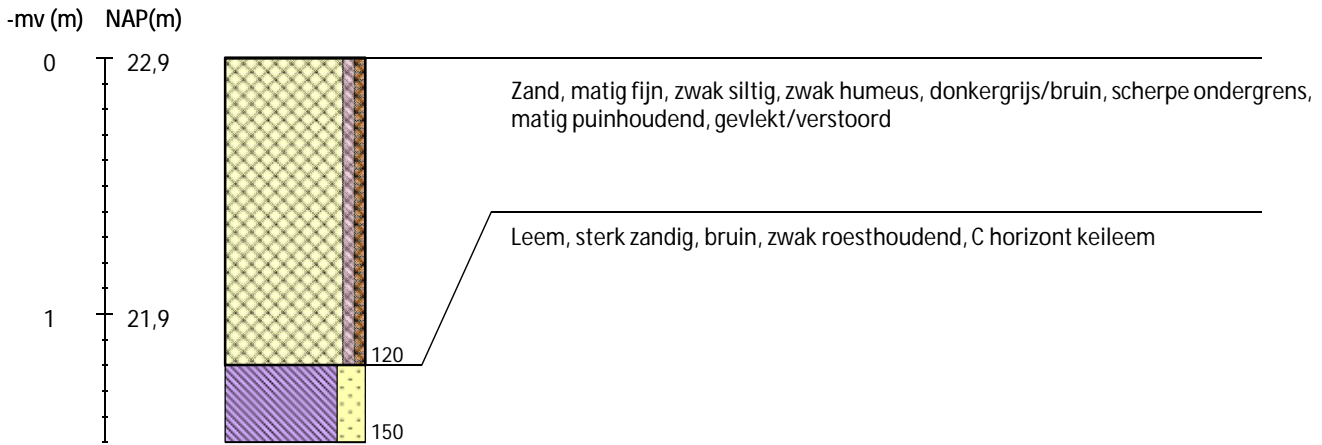
- Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. Staring Centrum Wageningen.
- Bosch, J.H.A., 2008: Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1. Op basis van de Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 5.2. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.
- Centraal College van Deskundigen, 2016: Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 4.0).
- De Wit, M.J.M., 2000: Romeinse bewoning in het tracé van de verlengde Frieslandweg te Emmen, Provincie Drenthe. ARC-Publicatie 29.
- De Wit 2001: Aanvullend archeologische inventarisaties en onderzoeken in 2000; Groningen, Middelstum, Ter Apel, Blessum, Stiens, Workum, Emmen, Hoogeveen, Torenveen, Duiven, Epse, Kesteren, Oosterbeek, Twello en Zelhem. ARC-publicatie 45.
- De Wit e.a., 2003: Een Definitief Archeologisch Onderzoek langs de Frieslandweg te Emmen, gemeente Emmen (Dr.). ARC-Publicatie 64.
- Krol, T.N., 2014: Archeologisch booronderzoek. Emmen Boulevard Noord Zuid, gemeente Emmen (Dr.) Projectnummer MUG: 93210813.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters, Nederlands Normalisatie-instituut Delft.
- SIKB 2016: Inventariserend Veldonderzoek (landbodems), Protocol 4003, KNA versie 4.0.

Bronnen geraadpleegde kaarten en foto's

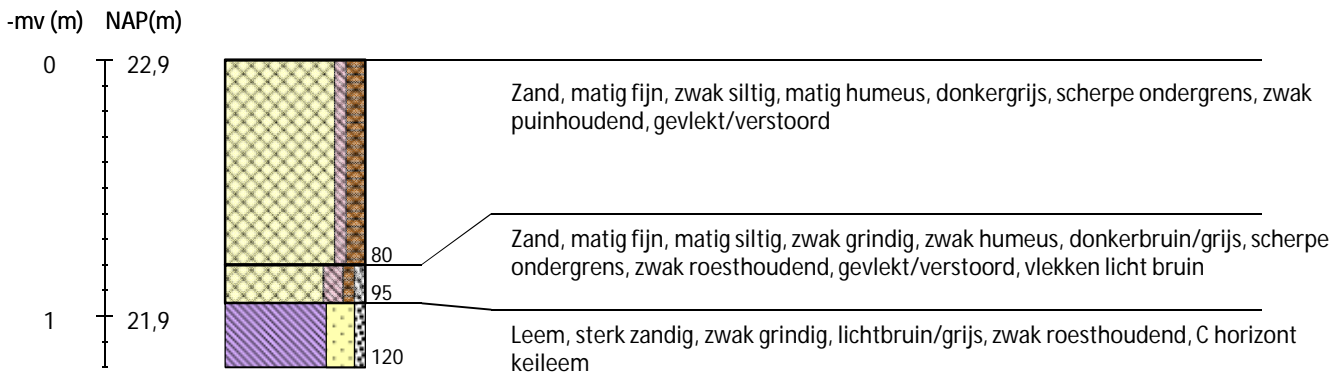
- AHN-2 2007-2012: Gegevens geraadpleegd op <http://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>
- Archis 3.0 2017: Archeologisch Informatie Systeem (losse bestanden).
- Kadaster 2012: Topografische ondergrond van Nederland schalen 1: 10.000 en 1: 25.000. <http://www.kadaster.nl/top10nl> (open data).

Bijlage 1. Boorstaten

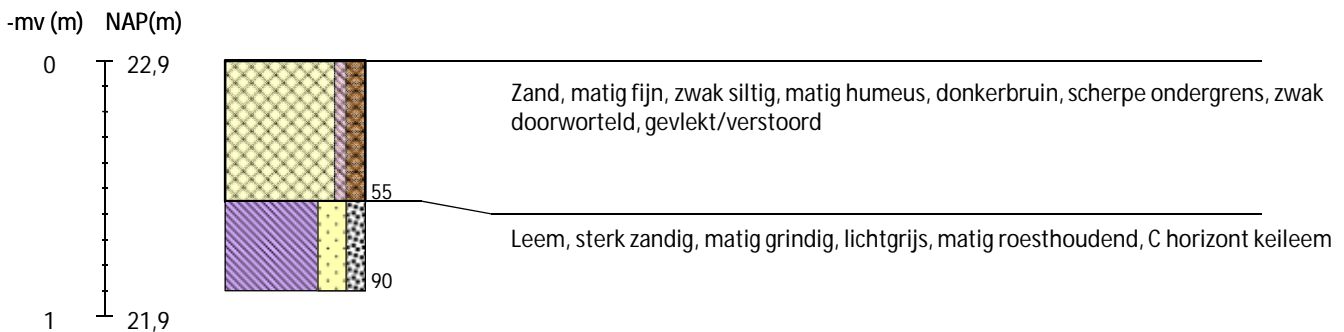
Boring 1 RD-coördinaten: 256437/534407 - Edelmanboor Ø 7 cm

Boring 2 RD-coördinaten: 256424/534395 - Edelmanboor Ø 7 cm

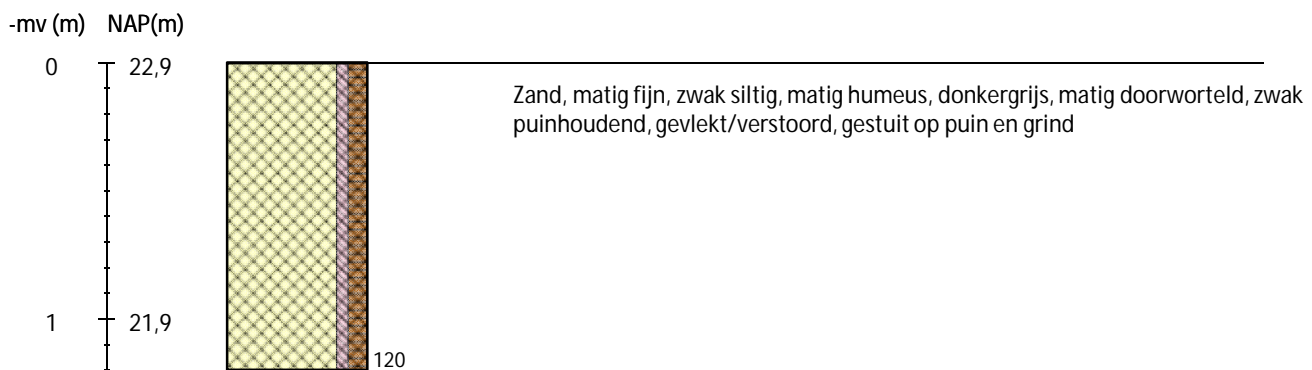
Boring 3 RD-coördinaten: 256410/534381 - Edelmanboor Ø 7 cm

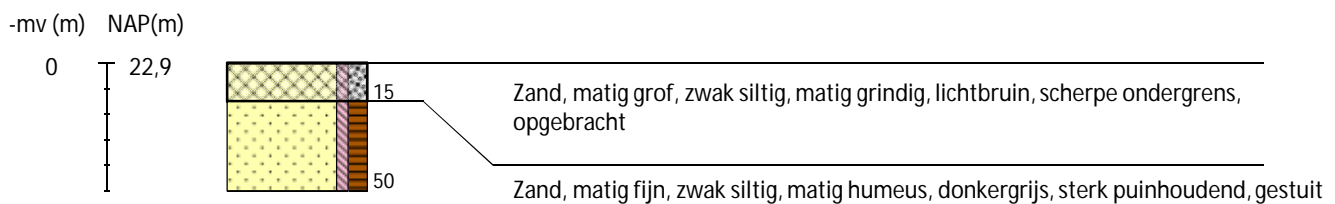
Boring 4 RD-coördinaten: 256409/534408 - Edelmanboor Ø 7 cm

Boring 5 RD-coördinaten: 256428/534426 - Edelmanboor Ø 7 cm

Boring 6 RD-coördinaten: 256419/534447 - Edelmanboor Ø 7 cm

Boring 7 RD-coördinaten: 256415/534445 - Edelmanboor Ø 7 cm

-mv (m) NAP(m)

0 22,9

15

Zand, matig grof, zwak siltig, lichtbruin, opgebracht, gestuit

Boring 8 RD-coördinaten: 256398/534436 - Edelmanboor Ø 7 cm

-mv (m) NAP(m)

0 22,9

20

Zand, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus, lichtbruin/grijs, scherpe ondergrens, opgebracht

60

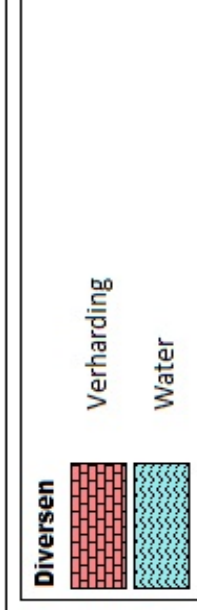
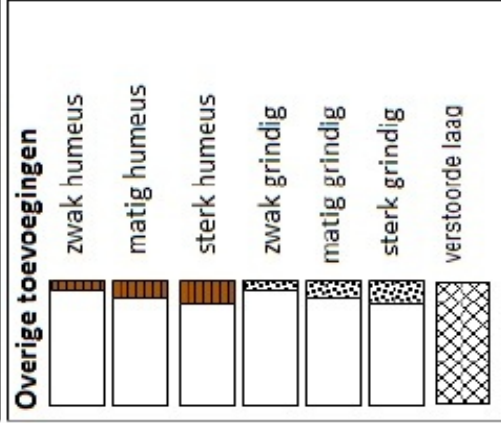
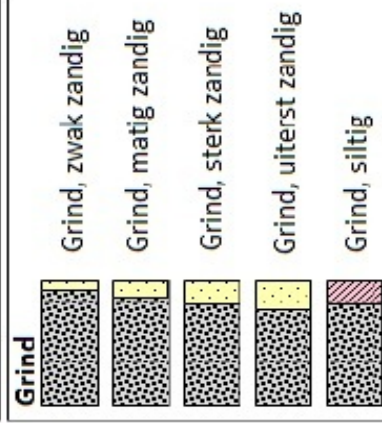
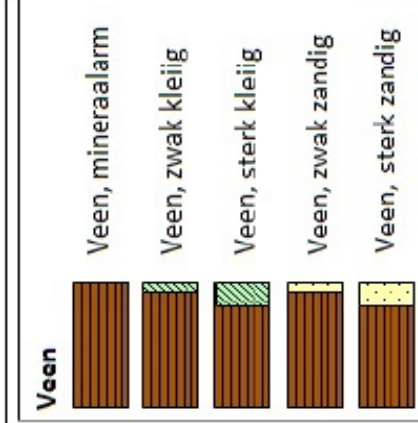
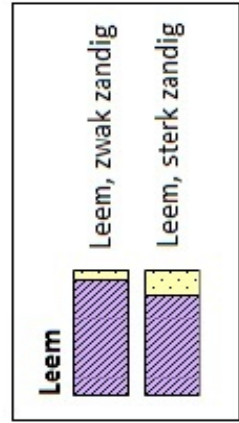
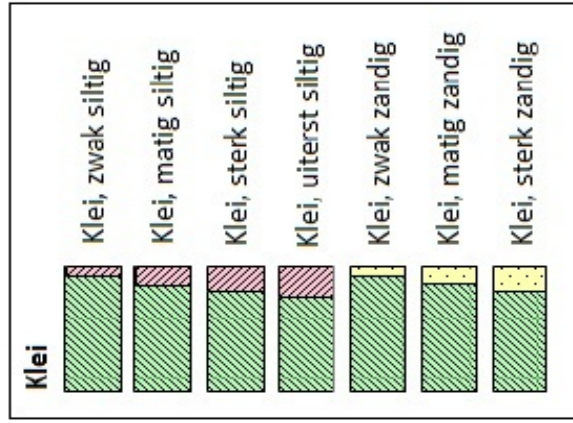
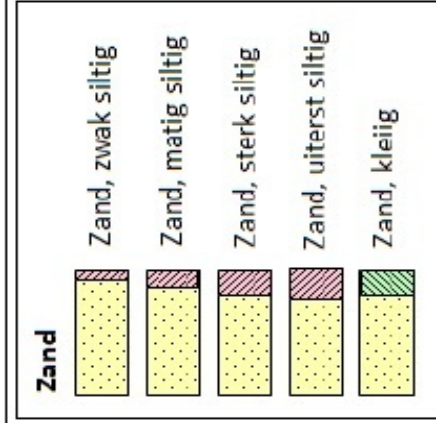
Zand, matig fijn, zwak siltig, matig humeus, donkergrijs, scherpe ondergrens, gevlekt/verstoord, vlekken licht geel

90

Leem, sterk zandig, lichtbruin/grijs zwak roesthoudend, C horizont keileem

1 21,9

Legenda (conform NEN 5104, boorbeschrijvingsnorm van NITG-TNO en ASB)

Zandmediaan

uiterst fijn	< 105	µm
zeer fijn	105 - < 150	µm
matig fijn	150 - < 210	µm
matig grof	210 - < 300	µm
zeer grof	300 - < 420	µm
uiterst grof	420 - < 2000	µm

Zandsortering

goed gesorteerd	D60/D10 < 1,8
matig gesorteerd	D60/D10 1,8 < 3
slecht gesorteerd	D60/D10 > 3

Kalkgehalte

kalkloos	geen opbruising minder dan 0,5% CaCO ₃
kalkarm	hoorbare opbruising, circa 0,5 - 1 à 2 % CaCO ₃
kalkrijk	zichtbare opbruising, 1 à 2% CaCO ₃

Begrenzing onderliggende laag

scherp	overgangsgebied < 0,3 cm
onscherp	overgangsgebied 0,3 - < 3 cm
diffuus	overgangsgebied 3 cm - < 10 cm

Inclusies/archeologische indicatoren

weinig	< 1%
matig	1-10%
veel	> 10%